

Ett fynd av bålgetingkortvinge i Södermanland

I samband med att några döda almar togs ner på vår tomt utanför Eskilstuna fick jag möjlighet att undersöka bålgetingboet som fanns i en av de ihåliga stammarna. Jag hyste en förhoppning om att hitta bålgetingkortvingen *Quediina dilatatus* som har en stark anknytning till bålgetingen *Vespa crabro*.

Stammen och boet som var 7 våningar högt hade klyvts med motorsåg och det var lätt att skära ut det. I botten på håligheten fanns en betydande mängd mulm och förmultnande rester från bålgetingarnas kalas. Jag tömde ut så mycket jag kunde av mulmen och till min stora glädje fanns både ett vuxet exemplar och flera larver av kortvingen. Detta insamlades 27 oktober 2018, vilket är betydligt senare än många av de observationer som finns i Artportalen. I Södermanland har den observerats 41 gånger sedan år 2000, de flesta tagna i fönsterfällor. Den är ännu inte funnen på Gotland, såvitt jag förstår, i övrigt sträcker sig utbredningen söderifrån upp till Uppland.

Mitt intryck av denna stora kolsvarta kortvinge är ett robust och aktivt djur (~25 mm), med tydligt såg-tandade antenner och kraftig kropp och ben (bild). Käkarna är rejäla och ser ut att kunna ge även en bålgeting en match. Larverna är vita med brunfärgat huvud, se bild, och blir nästan lika stora som den fullbildade skalbaggen.

Jag har sökt i litteraturen efter mer information om kortvingens förhållande till bålgetingen. Det är tydligt att den följer bålgetingens populationskurva, som idag har en ökande trend. Under 1970- och 1980-talet var bålgetingen nästan helt borta ur den svenska faunan, men på 1990-talet började den observeras i södra Sverige och i början på 2000-talet i Mellansverige. Hur bålgetingkortvingens biologi ser ut är inte helt känt, det kan vara möjligt att den lever av bålgetingens larver i en form av parasitism, men det är kanske troligare att dess larver utvecklas i den mulm och kökkenmödding som bildas under boet. Varför den accepteras och hur den kan ta sig in i bålgetingarnas bon verkar inte vara undersökt.

Det första steget för evolutionen av parasitism var ett permanent sambo-förhållande mellan olika arter av insekter, fåglar och däggdjur. Kopplingen mellan insekter med bon och andra insekter som gäster kallas nidikoly och är en inkörsport för utvecklingen av parasitism. Nästa steg är ett förändrat levnadssätt i olika former av schizofagy där gästen livnär sig på avfall

och döda delar av värdjurets kropp. Det är i denna utvecklingsfas som bålgetingkortvingen antagligen har sin biologiska nisch. En ytterligare utveckling av parasitism är då parasitens larv utvecklas i värdjurets kropp, som fallet är med många parasitsteklar. (1)

Källa:

(1) *Zookeys*. 2012; (162): 25–42.

Published online 2012 Jan 5. doi: [10.3897/zookeys.162.2361]

PMCID: PMC3253661

PMID: 22303124

Rove beetle subtribes Quediina, Amblyopinina and Tanygnathina: systematic changes affecting Central European fauna (Coleoptera, Staphylinidae, Staphylinini)

<https://dina-web.net/naturalist/species/e4ad81dd-283b-4b64-a24f-2226de558f6b>

Eva Hedström

